

SKPF Pensionärerna
Rapport

Våld mot äldre kvinnor **- en osynlig verklighet**

April 2026 • Petra Zillén

SKPF
pensionärerna

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Bakgrund	4
Om medlemsundersökningen	5
Respondenternas bakgrund	5
Begreppet våld	5
Resultatredovisning.....	6
Upplevelse av ökat våld.....	7
– Röster från undersökningen.....	7
Erfarenhet av våld och kränkningar	7
– Röster från undersökningen.....	7
Former av våld	8
Kränkande bemötande i vård och omsorg.....	9
– Röster från undersökningen.....	9
– Diagram.....	10
Förtroende för äldreomsorgen	11
– Röster från undersökningen.....	11
Äldre kvinnors utsatthet.....	12
– Röster från undersökningen.....	12
Analys och slutsatser	13
SKPF Pensionärernas medlemsundersökning visar	14
SKPF Pensionärernas krav	15
Respondenternas åtgärdsförslag för att öka tryggheten.....	16
Diagram.....	17
Slutord.....	18

Sammanfattning

En ny medlemsundersökning från SKPF Pensionärerna visar att våld och otrygghet är ett påtagligt problem bland äldre i Sverige. Sju av tio av våra medlemmar upplever att våld och kränkningar mot äldre har ökat de senaste åren. Samtidigt uppger nästan åtta procent att de själva eller någon nära utsatts för våld, hot eller kränkningar efter 60 års ålder.

Undersökningen visar också att många äldre saknar förtroende för den omsorg som ska vårda och skydda dem. Över en fjärdedel har erfarenhet av kränkande bemötande inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården, och 41 procent har lågt förtroende för hur äldre behandlas.

Särskilt tydlig är bilden av äldre kvinnors utsatthet. En stor majoritet av de svarande anser att äldre kvinnor har svårare än yngre att söka hjälp vid våld. Resultaten bekräftar tidigare kunskap om att våld i nära relationer inte upphör med åldern. Dessutom osynliggörs det oftast och sopas under mattan, där tecken på övergrepp ofta feltolkas som en del av åldrandet: Blåmärken förklaras med skör hud, rädsla tolkas som förvirring eller demens och kontroll, isolering och kränkningar skrivs om som ”äktenskapsdynamik” efter många år tillsammans.

Rapporten visar att våld mot äldre kvinnor är ett allvarligt och samtidigt underskattat samhällsproblem. Både kunskap, resurser och ansvarstagande behöver stärkas och tydliggöras. Detta är särskilt viktigt då äldre kvinnor oftast är dubbelt utsatta: dels som kvinna, dels för att de i stor utsträckning befinner sig i en beroendeställning till sin omgivning.

SKPF Pensionärernas förbundsordförande, Liza di Paolo-Sandberg, kommenterar undersökningen:

” *Det här är mycket oroande siffror som borde skaka om politiker och beslutsfattare. Våra medlemmar vittnar om både egen utsatthet och en växande otrygghet. Äldre kvinnor riskerar att hamna i särskilt utsatta situationer, samtidigt som deras behov ofta förbises. Samhället måste ta detta på största allvar, och kommunerna måste ta sitt arbetsgivaransvar och se till att bakgrundskontroller nu görs och följs upp av all personal.*

Bakgrund

Våld i nära relationer är ett prioriterat samhällsproblem i Sverige. Samtidigt saknas det ett tydligt fokus på våldsutsatta äldre kvinnor. Forskning och erfarenheter från kvinnojourer visar att våld inte upphör med åldern, men att det i högre grad riskerar att osynliggöras.

Vår medlemsundersökning, som denna rapport är baserad på, presenterades under webinariet Våld mot äldre kvinnor – en osynlig verklighet som SKPF Pensionärerna arrangerade tillsammans med Roks och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Enligt SKR slog webinariet tittarrekord; hela 1 200 personer följde det över tre timmar långa seminariet! Det visar vilket angeläget ämne detta är.

Äldre kvinnor är dubbelt utsatta då de båda är kvinnor och oftast står i beroendeställning till en partner eller anhörig för ekonomi, omsorg eller social kontakt. Det kan göra det svårare att lämna en våldsam relation eller att söka hjälp. Dessutom feltolkas ofta tecken på våld som en del av åldrandet: Blåmärken förklaras med skör hud, rädsla tolkas som förvirring eller demens och kontroll, isolering och kränkningar skrivs om som ”äktenskapsdynamik” efter många år tillsammans.

Syftet med denna rapport är att synliggöra äldres (läs SKPF Pensionärernas medlemmars) erfarenheter och upplevelser av våld, övergrepp och otrygghet.

Läs även gärna Roks rapport: [Våld-mot-äldre-kvinnor](#) och se deras beskrivande film, som är baserad på verkliga berättelser från Tantjourerna: [Våld mot äldre kvinnor - Roks](#)

Roks och vår rapports resultat går hand i hand och förstärker varandras bild av en oacceptabel situation för våra äldre, kvinnor som dessutom ofta är värnlösa och i beroendeställning.

Om medlemsundersökningen

Undersökningen genomfördes digitalt under februari 2026. Ett slumpmässigt urval om 10 000 av SKPF Pensionärernas medlemmar bjöds in att delta. Drygt 2 500 valde att svara på enkäten.

Respondenterna representerar pensionärer från hela landet. En stor andel har bakgrund i välfärdsyrken, särskilt inom vård och omsorg, vilket ger undersökningen en särskild tyngd.

Respondenternas bakgrund

Majoriteten av de svarande är kvinnor (cirka 81 procent), vilket speglar medlemsbasen i SKPF Pensionärerna.

52 procent av de svarande är mellan 61 och 70 år. 43 procent av de svarande är mellan 71 och 80 år. En majoritet är gifta eller sammanboende, medan en betydande andel (22 procent) lever ensamma.

De allra flesta bor i eget boende, såsom villa, radhus eller lägenhet.

Begreppet våld

Begreppet våld innebär inte bara misshandel och fysiska skador. Begreppet våld omfattar även psykiskt, sexuellt, ekonomiskt och digitalt våld.

Resultatredovisning

Upplevelse av ökat våld

Sju av tio (70 procent) uppger att de anser att våld och kränkningar mot äldre har ökat de senaste åren. Resultatet visar på en utbredd upplevelse av försämrad trygghet.

Otryggheten handlar inte enbart om direkt utsatthet, utan också om en bredare känsla av att samhället blivit mindre tryggt. Denna upplevelse omfattar både fysiskt, psykiskt, ekonomiskt och digitalt våld, samt en allmän oro för att bli utsatt.

Det är högst sannolikt att den ökade oron och otryggheten delvis beror på en mer omfattande medierapportering om bedrägerier och våld mot äldre.

- Röster från undersökningen

Några utvalda citat från fritexten i medlemsundersökningen:

“Samhället har förändrats. Jag upplever att både våldet och otryggheten har ökat, särskilt riktat mot äldre. Bedrägerier, hot och rädsla påverkar vardagen på ett sätt som inte fanns tidigare.”

“Det handlar inte bara om fysiskt våld. Det är en ständig oro – att bli lurad, utsatt eller inte tagen på allvar.”

*”Det jag har varit utsatt för är en samhällsfråga som tyvärr är väldigt vanlig idag
”*

”Samhällets värderingar och förhållningssätt har förändrats och det påverkar även äldre.”

”Släpp inte in män till ensamma äldre kvinnor!!!”

Erfarenhet av våld och kränkningar

7,6 procent, eller 189 personer, av de svarande uppger att de själva eller någon i deras närhet har utsatts för våld, hot eller kränkningar efter 60 års ålder. Det handlar främst om psykiskt våld, men även fysiskt och ekonomiskt våld förekommer. Hot, nedvärderande bemötande, kränkningar och olika former av kontrollutövning är exempel på psykiskt våld.

Fritextsvaren visar att våldet ofta är långvarigt och sker i nära relationer, där beroendeförhållanden försvårar möjligheten att lämna.

- Röster från undersökningen

Några utvalda citat från fritexten i medlemsundersökningen:

“Jag har under många år sett hur äldre utsätts, både i nära relationer och i kontakt med samhället. Det är inget enstaka fall – det är ett mönster.”

“En nära anhörig lever i en relation där partnern kontrollerar allt. Hon anpassar sig hela tiden och säger själv att hon inte vågar göra annat. Det är tydligt att det handlar om psykiskt våld, men det syns inte utåt.”

“Min mamma larmade efter hjälp men fick ingen respons. Hon försökte klara sig själv, föll och skadade sig allvarligt. Några dagar senare dog hon. Det är svårt att inte se det som ett systemfel.”

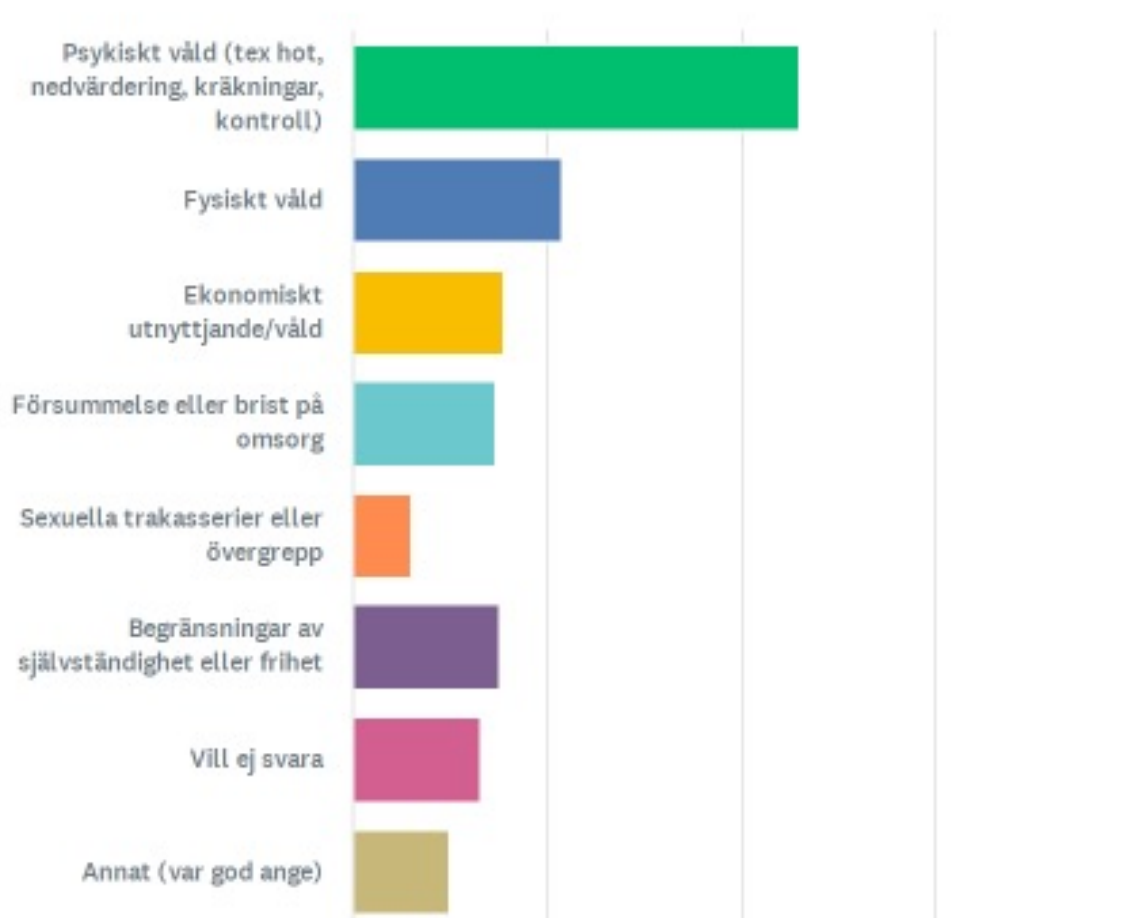
Former av våld

Bland de som uppger att de själva, eller någon de känner, varit utsatta för övergrepp svarar de att det är psykiskt våld som är den vanligaste formen (46 procent). Därefter följer fysiskt våld (21 procent) och ekonomiskt våld (16 procent). Psykiskt våld kan exempelvis ta sig uttryck i hot, nedvärderande bemötande, kränkningar och olika former av kontrollutövning.

Psykiskt våld och sätten det utövas på är svårare att upptäcka.

Vilken typ av våld eller kränkningar handlade det om?

Svarade: 205 Hoppade över: 2,303

Kränkande bemötande i vård och omsorg

På frågan vem som utsatte den svarande eller personen den känner för våld, övergrepp eller kränkningar var det fler som svarade att de utsatts för våld inom äldreomsorgen eller hälso- och sjukvården än från en partner. Skillnaden var inte stor; 22,43 % uppgav vård- och omsorgspersonal och 21,46 % angav nuvarande eller tidigare partner som förövare, men resultatet är alarmerande. Det pekar på stora brister i den del av välfärden som är till för att vårda, skydda och stödja våra äldre!

Var tredje (27 procent) svarande uppger att de själva, eller via någon nära, har erfarenhet av kränkande eller olämpligt bemötande inom äldreomsorgen eller hälso- och sjukvården

Ofta handlar det om subtila former av kränkningar: att inte bli lyssnad på, att bli förminskad eller att inte få vara delaktig i beslut som rör det egna livet.

- Röster från undersökningen

Några utvalda citat från fritexten i medlemsundersökningen:

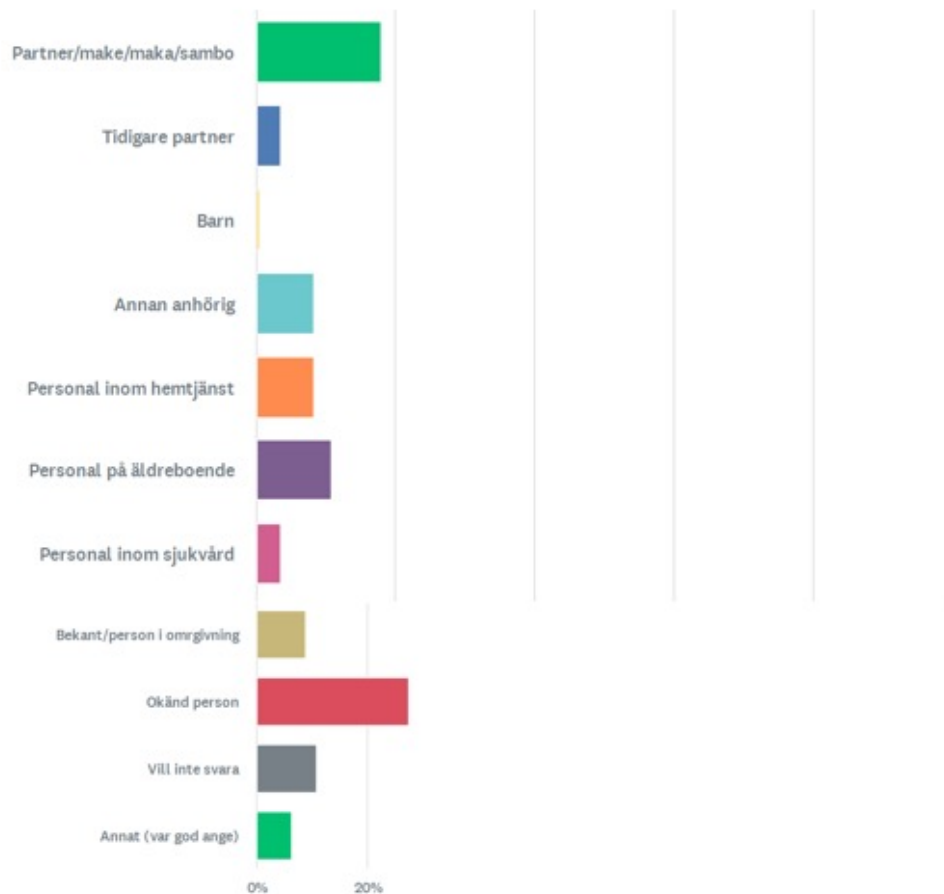
“Man blir bemött som om man inte förstår eller inte är kapabel att fatta egna beslut. Det är inte alltid öppet kränkande, men det är ett sätt att förminska människor.”

“Personal kan prata över huvudet på en, som om man inte är närvarande. Det är ett bemötande som bryter ner ens värdighet över tid.”

“Ibland saknas respekt helt. Det kan handla om hur man talar till äldre, hur man hanterar deras hem eller deras kroppar. Det är små saker som tillsammans blir väldigt stora.”

F7 Vem utsatte dig, eller personen du känner, för våld eller kränkningar av? (Flervalsfråga)

Svarade: 205 Hoppade över: 2,303

Förtroende för äldreomsorgen

Förtroendet för äldreomsorgen är lågt. En stor andel (41 procent) av de svarande uppger att de har mycket litet eller litet förtroende för att äldre behandlas väl inom äldreomsorgen.

Det indikerar ett allvarligt förtroendeproblem som behöver åtgärdas. Fritextsvaren pekar tydligt på att problemen inte enbart handlar om enskilda medarbetare, utan om strukturella brister som underbemanning, hög arbetsbelastning och brist på kontinuitet.

- Röster från undersökningen

Några utvalda citat från fritexten i medlemsundersökningen:

“Problemet är inte enskilda personer utan systemet. För få anställda, för hög stress och för lite tid gör att omsorgen inte fungerar som den ska.”

“Det spelar ingen roll hur engagerad personalen är – när tiden inte räcker till blir resultatet ändå bristfälligt.”

“Jag känner en oro inför att själv bli beroende av äldreomsorgen. Det handlar inte om rädsla för personalen, utan för att systemet inte håller.”

”Det brister i den basala omvårdnaden. Det fuskas med exempelvis munvård.”

”Jag har arbetat i vården i 40 år och sett neddragningar och ökad stress.”

Äldre kvinnors särskilda utsatthet

Undersökningen visar att äldre kvinnor uppfattas som särskilt utsatta. En stor majoritet (74 procent) anser att äldre kvinnor har svårare än yngre kvinnor att söka och få hjälp om de utsätts för våld.

Det understryker bilden av en dubbel utsatthet – både som kvinna och som äldre. Dessutom är ofta äldre kvinnor ekonomiskt, socialt och praktiskt beroende av förövaren, vilket kraftigt begränsar deras handlingsutrymme.

Var tredje person uppger att de inte vet vart de ska vända sig om en äldre person utsätts för våld. Det visar på stora kunskapsbrister och genomgående brister i tillgången till information och stöd.

- Röster från undersökningen

Några utvalda citat från fritexten i medlemsundersökningen:

“Äldre kvinnor som är beroende av sin partner eller av omsorg riskerar att fastna i situationer där de inte kan ta sig ur, även om de utsätts för våld.”

“Det finns en tystnad kring äldre kvinnors utsatthet. Många bär på erfarenheter som aldrig kommer fram, eftersom de inte ses eller tas på allvar.”

”Man känner mycket skam över att ha blivit utsatt!”

“När man är äldre och beroende av hjälp minskar handlingsutrymmet. Det gör att utsattheten förstärks, särskilt för kvinnor.”

”Jag gör alltid som han säger, alltid. Jag säger aldrig emot.”

Analys och slutsatser

Undersökningen visar att våld mot äldre kvinnor är ett komplext problem som omfattar både individuella och strukturella faktorer. De utsatta äldre kvinnorna osynliggörs, underskattas och hanteras otillräckligt, samtidigt som otryggheten bland äldre ökar. Detta är ett reellt och växande samhällsproblem som i dag saknar tillräcklig politisk uppmärksamhet och engagemang.

Medierapporteringen och politiska utspel på senare tid har säkert bidragit till de höga siffrorna om upplevd ökad otrygghet. Men kanske har det också medfört att man vågar vara mer öppen med sin omgivning om sin oro och upplevelser. Att oron kan vara befogad och att man inte är ensam.

Sammantaget pekar resultaten på att äldre kvinnor befinner sig i en särskilt utsatt och sårbar position där det är svårare för äldre kvinnor att söka stöd och hjälp i sin utsatthet. Detta kan bero på en utbredd skamkultur och att de är rädda för att inte bli tagna på allvar när de väl berättar.

- Röster från undersökningen

Några utvalda citat från fritexten i medlemsundersökningen:

“Äldre kvinnor som är beroende av sin partner eller av omsorg riskerar att fastna i situationer där de inte kan ta sig ur, även om de utsätts för våld.”

“Det finns en tystnad kring äldre kvinnors utsatthet. Många bär på erfarenheter som aldrig kommer fram, eftersom de inte ses eller tas på allvar.”

”Man känner mycket skam över att ha blivit utsatt!”

“När man är äldre och beroende av hjälp minskar handlingsutrymmet. Det gör att utsattheten förstärks, särskilt för kvinnor.”

”Jag gör alltid som han säger, alltid. Jag säger aldrig emot.”

SKPF Pensionärernas medlemsundersökning visar att:

- Våld mot äldre kvinnor inte är enstaka händelser, utan ett strukturellt problem.
- Våldet ofta sker i nära relationer, men till lika stor utsträckning inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården.
- Snarare än fysiskt våld är det psykiskt och ekonomiskt våld som är de mest förekommande. Dessa är svårare att upptäcka
- När äldre kvinnor utsätts för våld och övergrepp riskerar symptomen att bortförklaras som naturligt åldrande och ignoreras av omgivningen. Den drabbade får därmed aldrig rätt stödinsatser.
- Våldet mot äldre kvinnor osynliggörs och viftas därför undan, vilket medför att mörkertalen och okunskapen är stor och att äldre kvinnor har svårare att få stöd och hjälp.
- De röster som kommer fram i fritexten i medlemsundersökningen påvisar både konkret utsatthet för enskilda personer och strukturella problem inom omsorgen.
- Utsattheten förstärks när våld inte upptäcks, när utsatta inte får stöd eller när omsorgen brister.
- Förtroendet för äldreomsorgen är bristande, och äldreomsorgen har inte tillräckligt med kunskap eller resurser för att kunna åtgärda de problem som finns.
- Det saknas rutiner och regler för hur personalen inom omsorgen och hälso- och sjukvården ska hantera våld och övergrepp mot äldre kvinnor. Polis-anmälningar görs sällan.
- De vanligaste kommentarerna i fritextinläggen i undersökningen handlar om att bemöta äldre med respekt och att man måste ha kunskaper i det svenska språket om man arbetar inom äldreomsorgen. Att omsorgspersonal behärskar det svenska språket ses som en nyckelfråga för upplevd trygghet.

SKPF Pensionärernas krav

För att stärka skyddet för äldre kvinnor vill vi på SKPF Pensionärerna se följande åtgärder:

- Äldre kvinnor måste inkluderas i det generella arbetet mot mäns våld mot kvinnor.
- Införa kunskapsinsatser om våld i nära relationer inom äldreomsorgen. SKPF vill att Äldreomsorgslyftet permanentiseras och att kunskapsdelning kring våld mot äldre införs som obligatorisk del av utbildningsinsatserna.
- Obligatoriska och systematiska bakgrundskontroller av personal ska införas. Nu när det nyligen har lagstiftats, ska det finnas rutiner för uppföljning och införas konsekvenser om bakgrundskontroller inte utförs eller efterföljs av kommunerna.
- Tydligare information om var man kan vända sig för att få stöd när man har blivit utsatt. Mer resurser och befogenheter till Kvinnojourerna/Tantjourerna (och liknande organisationer) för ökad geografisk närvaro och ett utvidgat uppdrag att även säkerställa att anmälan görs och att rutiner för hantering inleds.
- Införande av rutiner och regelverk för hur våldssituationer inom omsorgen och vården hanteras. Polisanmälningar måste alltid göras.
- Säkerställa tillräcklig bemanning och kontinuitet av omsorgspersonalen för att bättre kunna upptäcka våldssituationer. Personalen ska ha rätt utbildning för att kunna hantera våldssituationer, eller misstanke om våldssituationer.

Respondenternas åtgärdsförslag för att öka tryggheten

Vi frågade respondenterna vad de tycker ska åtgärdas och genomföras för att minska övergrepp och upplevd otrygghet. Här kommer några utvalda röster från fritexten i medlemsundersökningen:

”Alltid jobba två och två i hemtjänsten och äldrevården! Ha övervakningskameror i uppgångarna.”

”Att man bemöter äldre med respekt!”

”Att man har ett fast team som kommer så att man vet vilka man kan känna sig trygg med. Fasta vikarier så att de också känns trygga.”

”Bättre koll på personer i äldrevården, och att alla som jobbar med äldre kan prata svenska och är lämpade för att arbeta med människor! Verkligen krav på rätt utbildning och inte ta in vem som helst.”

”Det finns äldreboenden för alla möjliga nationaliteter där språket är viktigt, men inget krav på att kunna svenska!”

”Att man verkligen kontrollerar vilka som anställs. Och ha fortlöpande kontroller.”

”Rätt att välja kön på personal inom hemtjänsten, går inte det ska två personer följas, en av varje kön. Respekt för äldres vilja och kunnande behövs också. Mer tid till brukarna inom hemtjänsten.”

”Utbildning, utbildning, utbildning! Goda och kompetenta ledare inom äldreomsorgen.”

”Jag har arbetat i äldreomsorgen och sett illa behandling av äldre. Personalen måste ha utbildning och språkkunskap. Kontroll av boende och ständiga diskussioner i grupp om värdegrund.”

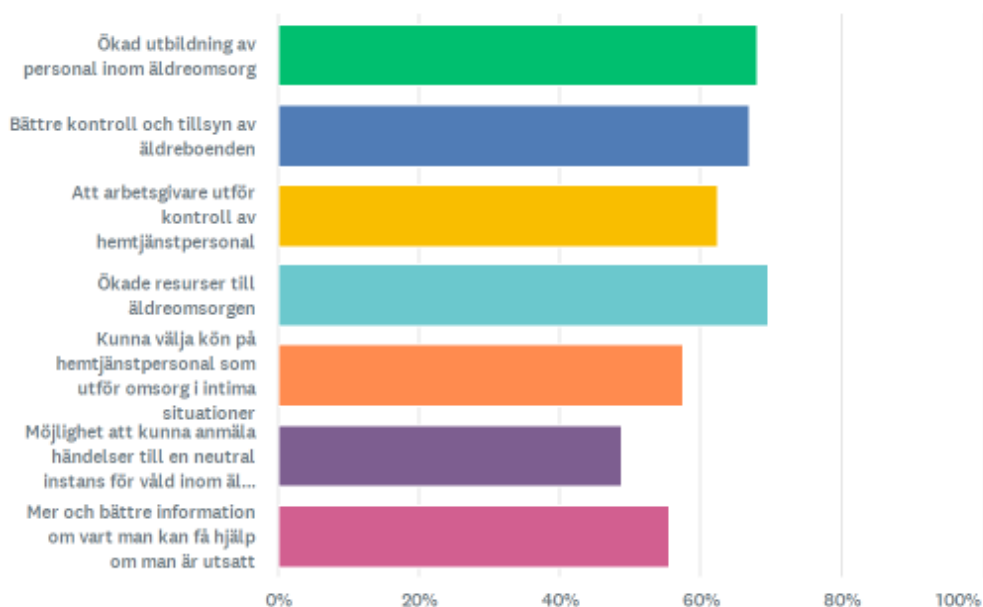
”Det svenska språket är en nyckelfråga för trygghet!”

Att kunna tala och förstå det svenska språket hade vi inte med som svarsalternativ i undersökningen. I fritextalternativen var det många av medlemmarna som tog upp vikten av att kunna kommunicera med de personer som ska vårda en.

Cirka 10 procent av fritextsvaren tar upp frågan om kunskaper i det svenska språket, vilket är det fristående tema som dyker upp flest gånger. (47 av 494 fritextsvar,

F18 Vad anser du behöver göras för att öka tryggheten för äldre kvinnor? (Flervalsfråga)

Svarade: 2,436 Hoppade över: 72

Slutord

Våldet tar inte slut med åldern. När våld drabbar äldre kvinnor riskerar det att förklaras som en del av det naturliga åldrandet. Händelsen och kvinnan i fråga ignoreras av omgivningen och som resultat får de utsatta kvinnorna sällan rätt stödinsatser. Detta innebär att en redan utsatt grupp i praktiken blir osynlig i vårt välfärdssystem.

För att säkerställa trygghet och värdighet i livets senare skede kräver vi på SKPF Pensionärerna ett ökat fokus på äldre kvinnors situation, och att konkreta åtgärder från samhällets sida genomförs.

Denna undersökning visar att problemet är både omfattande och systematiskt. När samhället inte förmår att upptäcka, förebygga och hantera våldet mot våra äldre sviker det i sitt grundläggande ansvar. Det finns mycket att göra, både från samhällets sida och från oss som pensionärsförbund.

Det krävs nu ett tydligt politiskt ansvarstagande. Och det är hög tid att agera NU! SKPF Pensionärerna kommer att fortsätta att bevaka frågan och se till att de nödvändiga insatserna genomförs. Ändring måste ske.

SKPF

pensionärerna

Sveavägen 68, Box 3619, 103 59 Stockholm
010-222 81 00 • info@skpf.se • www.skpf.se